

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsaki torek, četrtek in soboto.

Naročnina za avstro-ogrske kraje za celo leto 14 K, za pol leta 7 K, za četrt leta 3-50 K, mesečno 1-20 K; za Nemčijo za pol leta 7-90, za četrt leta 4 K; za Ameriko za pol leta 9-50 K za četrt leta 4-80 K.

Pesemna številka 10 v.

Reklamacije so pošiljane preste. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo, imenit. Enostopna polit-vrstila (širina 88 mm) za enkrat 20 vln., večkrat po dogovoru.

41. števil.

V Ljubljani, v četrtek, dne 6. maja 1909.

Leto XII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana. — Za denarne pošiljave naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana, Dunajska cesta števil. 20.

Novi davki.

Prekrasno darilo je namenila ženialna Bienenrova vlada v družbi s slavnim Aehrenthalom avstrijskemu ljudstvu. Aneksija Bosne in Hercegovine bo veljala s svojimi posledicami več kakor pol milijarde kron! Vojaške zahteve, ki so bile že doslej v tej mili državi ogromne, se imajo vsled stavbe orjaških ladij, vsled nabave novega orožja, vsled zvišanja vojnega števila povečati tako, da so vsi dosednji izdatki za militarizem v primeri z novimi le nedolžna šala. Vojna uprava se ne pove popolne resnice, temveč le namiguje, da bi boljše pripravila delegate za svoje človekoljubne namene. A posneti je že po namigavanju, da bodo nove zahteve veljale več kakor pol milijarde.

A še preden se prezentira delegacijam račun za Aehrenthalovo slavo, je nastopil Bienenrov finančni minister Bilinski s svojim finančnim načrtom. Vsebinsko blagodušnega plana smo že objavili. A vprašati se je treba, kaj pomenijo suhe številke, s katerimi operira avstrijski blagajnik. Kaj pomenijo te številke za delavstvo in za delavno ljudstvo sploh.

Bienenrova vlada ne zahteva nič drugega kakor nad sto milijonov novih davkov, ne glede na ogromno povečanje državnega dolga. In novi davki imajo biti indirektni, to se pravi, naprtiti se imajo ubogemu, do skrajnosti izmoganemu ljudstvu na pleča.

Finančni minister hoče zvišati davek na žganje in davek na pivo. Od novih dohodkov hoče za sedaj odkazati deželam 106 milijonov, pozneje pa od leta do leta še po dva miliona več za saniranje njihovih financ.

Da so davki, ki jih namerava vpeljati vlada, ljudski davki, ni treba šele dokazovati. Žganje je strup, ki je namenjen najsiromašnejšemu ljudstvu, ki išče pozabljenja v alkoholu, pa si ne more kupovati šampanjca, renskega vina in ljutomerečana kakor kapitalisti. In tudi pivo je pijača srednjih in nižjih stanov. Ne iz kapitalističnih, temveč iz ljudskih žepov hoče torej gospod Bilinski izvleči nove milione; delavstvo ima plačevati deficite dežel in stroške diplomatskih pustolovščin.

Dežele so v slabem položaju. Že davno slišimo to pesem. Kranjska dežela, ena najmanjših v Avstriji, je letos najela deset milijonov posojila. In deželni odbori tarnajo, da vsi milioni, ki jim jih je namenil finančni minister, se ne bodo zadostovali.

O slabem finančnem položaju dežel tudi mi ne dvomimo. Nikoli nismo zanimali, da potrebujejo dežele novih dohodkov, da morejo izpolnjevati naloge, ki se po pravici lahko zahtevajo od njih. Toda kako hoče gospoda opravičiti, da zahteva denar za te potrebe od delavskega ljudstva? Kaj so pa dežele storile za delavstvo? Kakšne pravice ima delavstvo v deželah?

Izhajati ne morejo in deficite imajo dežele. To je vse prav. Ampak te deficite so dežele napravile brez delavstva; na upravo, ki je delala deficit za deficitom, ni imelo delavsko ljudstvo toliko vpliva, kolikor je črnega za nohtom; in za delavske koristi se ni porabil denar, ki primanjkuje deželam. Po kakšni pravici se more torej zahtevati od delavstva, da naj plačuje deficite, ki jih je napravila gospoda brez njega.

Doslej je bilo delavstvo brez vpliva na deželno gospodarstvo in po željah vladajočih strank naj bi tako ostalo tudi zanj. Vse volilne reforme so se kemale tako, da se je delavstvu zapirala pot v deželne zbornice. Ko je delavsko ljudstvo zahtevalo volilno pravico, ga vladajoče stranke niso poznale. Zdaj, ko bi rade izvlekle zadnji vinar iz delavskega žepa, ga naenkrat poznajo. Za bogatinske koristi potrebujejo denar, a jemati ga hočejo od revežev!

Pa ne po malem, ampak kar na debelo. Po načrtu Bilinskega bi se imel davek na pivo zvišati na 9-64 vinarja pri litru. To se pravi: Delavec, ki si priroči poprečno po liter piva na dan, bi imel plačati samega državnega davka na pivo 35 kron na leto, ne glede na občinsko užitnino, ne glede na to, da bi pivovarstvu «zaokrožili» zvišano ceno in bi se omenjena davčna svota zvišala najmanj na 40 kron na leto. Toliko samo za pivo. A kje so ostali indirektni davki na vse, tudi na najnujnejše potrebe?

Dežele potrebujejo denarja. Dobro. Pa naj ga vzamejo tam, kjer ga je na kupe, ne pa pri največjih revežih. Pa naj ga vzamejo od tistih, ki imajo politične privilegije, ne pa od politično brezpravnih.

Na ta nezasišani napad na ljudske žepce ne more in ne sme delavstvo molčati. Prepričani smo, da bodo socialno-demokratski poslanci v državnem zboru storili svojo dolžnost, a to nam ne more zadostovati. Vlada mora videti, da se opira protest socialno-demokratskih poslancev na ogromne množice delavskega ljudstva. Treba je torej, da delavstvo vstane, in da pokaže vso svojo moč.

Osemdeset veleposestnikov ima na Kranjskem — hvala klerikalcem in liberalcem — deset poslancev; delavci nimajo ne enega. Ampak stroškov nimajo plačevati privilegirani veleposestniki, temveč brezpravni delavci! Tako se ne pojdemo!

Delavstvo se mora pripraviti na odločen protest: To, kar se imenuje «finančni načrt», se ne sme izvesti na noben način. Pač pa se je treba ob tej priliki spomniti, da bo delavstvo izpostavljeno takim atentatom, dokler ne bo imelo besede. In zato je čas, da vstanemo na boj za splošno in enako volilno pravico tudi za deželne zbornice in za občine.

Delavci! Položaj je res. Treba bo krepkega boja. Pripravite se!

Prvi majnik.

O praznovanju prvega majnika smo dobili še sledeča poročila:

Pulj. Praznovanje prvega majnika je bilo na veliko jezo naših sovražnikov impozantno. Že dopoldne je bil velik shod v Arco Romano, na katerem sta govorila sodrug Petejan slovensko, Lirussi italijansko. Popoldne pa je bil shod v gledališču, ki je bilo polno do zadnjega kotička. Poročal je državni poslanec dr. Ellenbogen, čigar govor je preložil sodrug Černiuc. Potem je bil obhod z godbo in rdečo zastavo po glavnih mestnih ulicah. V sprevodu je korakalo več kakor 3000 sodrugov. Zvečer je bila v Arco Romano velika, zelo animirana veselica. Na veselici se je pelo v slovenskem, hrvaškem, italijanskem, češkem, nemškem in ogrskem jeziku.

Labinj. Pri nas je delo na dan 1. majnika popolnoma počivalo. Shodi, na katerih je poročal sodrug Haramina, so bili izvrstno ob-

iskani. Popoldne je bila v gozdiču v Vinesu ljudska veselica, ki je trajala do pozne noči.

Tržič. Prvi majnik se je slavil pri nas kar najlepše. Tržiški zavedni delavci smo pokazali, da čutimo solidarno z delavstvom vsega kulturnega sveta. V lepo okrašenem salonu pri Pelerju-Kavčiču smo imeli zvečer dobro obiskan shod in veselico. O pomenu majskega slavlja, posebno letošnjega jubilejnega slavlja, je poročal sodrug Fran Bartl, ki je posebno naglašal vse točke, za katere manifestira delavstvo na 1. majnika. Letos pa še posebno za svetovni mir z ozirom na veliko vojno nevarnost, ki smo jo pred kratkim imeli v Avstriji. — Veselica z godbo, s petjem, plesom in drugimi zabavami se je vršila v najlepšem redu in je trajala do ranega jutra. — Živel «prvi» 1. majnik v Tržiču.

Spiljet. Letos smo imeli na dan prvega majnika sodruga Korača, prvega socialno-demokratskega poslanca na Hrvatskem med seboj. Praznovanje se je obneslo krasno kakor lani. V sprevodu je pod mnogimi rdečimi zastavami korakalo 1000 sodrugov; na velikem trgu ob morju se je zbralo nad 2000 ljudi. Tukaj se je vršil shod, na katerem je govoril sodrug Korač ob silnem navdušenju ljudstva. Popoldne je bila velika ljudska veselica.

Zagreb. Tukaj je bilo ustavljeno delo v vseh industrijah. Dopoldne je bil na vrtu «Kola» shod, katerega se je udeležilo 1200 ljudi. Poročal je sodrug Evgen Demetrovič. Popoldne je bil po mestu obhod, v katerem so je našle 3000 sodrugov, potem pa velika ljudska veselica. Iz dežele se javlja, da se je v velikem obsegu praznoval prvi majnik v Karlovcu, Oseku, Belovaru, Rumi, Mitrovici, Šidu i. t. d.

Na Dunaju je bilo praznovanje velikansko. Dopoldne je bilo več kakor 50 shodov, med njimi 14 čeških, ter več poljskih in rusinskih. Popoldne so v sprevedih nosili rdeče zastave, štandarte in druge znake. Nasteli so nad 80.000 udeležencev.

V Pragi se je praznovalo po vseh podjetjih. Dopoldne je bilo več velikih shodov, največji v «Ljudski palači». Spreveda z zastavo se je udeležilo 40 do 45.000 ljudi. Popoldne je bila velikanska ljudska veselica. Na predvečer so bile po vseh gledališčih slavnostne predstave.

Madžarske kulturne silke.

II.

Znano je, da se na Angleškem javnost in časopisje precej zanima za avstrijske notranje razmere, ker vidi v njih tudi ključ za položaj Avstrije. Angleška publicistika, posebno pa ugledni časopis «Spectator» in pisatelj Seton-Watson pod pseudonimom Scotus Viator nastopajo docela stvarno in docela dobro poučeni proti madžarski politiki in razkrivajo žalostne kulturne in politične razmere na Madžarskem. Madžari se trudijo, da bi ugledne glasove v javnosti kolikor mogoče zadusili, in izdajajo od svoje strani knjige, pisane v angleščini, ter prirejajo predavanja, da bi se branili. Seveda reagirajo tudi v svojih listih. Da se vidi, kakšen je madžarski zagovor, navedimo članek najuglednejšega lista «Budapesti Hirlop» od 4. aprila t. l.:

«Prav narodnostno vprašanje ni nič drugega nego «kšeft». Slovaški in rumunski kmet bi se pač malo brigal za politiko, če bi ne bilo hujskačev. Glavni hujskači so ravnatelji denarnih zavodov. Tem je geslo: boj proti Madžarom, našim bankam pa iz tega koristi. Resnico tega kaže najbolje to,

da je bilo leta 1890 le 17 rumunskih denarnih zavodov, leta 1904 pa že 82. Glavnice leta 1890 so iznašale 1.800.000 K, leta 1904 pa 10 in pol milijona. Dobička leta 1890 je bilo 321.000 K, leta 1904 pa 1.651.000 K. Na teh denarnih zavodih ni nič manj nego 17 ravnateljev, ki so vsi dobro plačani. Tem gre za obstoj in zato ves narodni boj.

Končni akord zveni takole:

«Z narodnostmi in z ljudstvom se je lahko poravnati, z voditelji in bančnimi direktorji pa nikdar! Oni nočejo miru, oni morajo imeti boj, ker tako zahteva „kšeft“».

Iz okolnosti torej, da ima narod, ki šteje tri milione prebivalcev, vsega skupaj v denarnih zavodih 10 milionov, delajo Madžari sklepe, da so pravi hujšakci narodnosti voditelji bančnih zavodov, dočim mizerno število razpoložne glavnice toliko milionov ene narodnosti kaže prav na njeno gorostasno ekonomično zaostalost vsled nezasišane zlorabe in pritiska madžarske vlade.

Še gorostasnejši se pokaže žalostni ekonomični položaj nemadžarskih narodnosti na Ogrskem, ako se ozremo poleg rumunskih na denarne zavode Slovakov. Vsega skupaj imajo ti 10 denarnih zavodov, ki imajo kapitala 5.540.000 K. Torej rumunski in slovaški narod, ki štejeta 6 milijonov duš, torej kolikor češki narod, imata vsega skupaj 16 milijonov kapitala v zavodih. Ako to primerjamo s Čehi in Nemci, vidimo iz tega, kako pritiska vlada na Ogrskem na nemadžarska plemena.

Zaostalost in izkoriščanje nemadžarskih plemen kaže posebno porazdelitev zemlje. Ogrska ima približno 40 millionov oralov zemlje. Samostojnih kmetov je na Ogrskem okoli 2 miliona in pol. Vsi skupaj imajo v posesti 18 milionov oralov. Srednji madžarski in madžaronski pa štejejo 16.000 rodbin, ki imajo 7 milionov oralov zemlje. Veliki posestniki, škofje in cerkve, ki jih je vsega skupaj 1945, pa imajo 15 milionov oralov. Vsa velika posestva se obdelujejo po neki vrsti kolonov, ki so docela sužnji v rokah veleposestnikov in vlade, nimajo ne gospodarske ne politične svobode.

Državni zbor.

V torek je zbornica nadaljevala razpravo o delavnem času v trgovinski obrti. Govornika manjšine Bauchinger in Pabst sta se odredla besedi. Socialni demokrat Forstner je kot poročevalec manjšine izvajal: Vedenje krščansko-socialnih govornikov v tej debati ni nič drugega kakor priznanje, da je krščansko-socialno reševanje obrti popolnoma bankrotiralo. Od devetdesetih let obljubuje stranka, da bo pomagala srednjemu stanu, pokazuje se pa, da ne najde prav nobene poti. Vse, kar zna, je to, da hoče trgovskim uslužbencem vzeti pol ure časa od kosila in pol ure počitka. Če bi bila ekzistenca srednjega stanu res od tega odvisna, bi bila pač obžalovanja vredna. Debata je pojasnila, da streme krščanski socialci le za tem, da bi spravili v zakon o delavskem varstvu čim več podjetniškega varstva.

Zaključno besedo je imel poročevalec dr. Licht.

Pri glasovanju je bil odklonjen odsek predlog. Zanj so glasovali samo socialni demokratje in Rusini. Sprejeti so bili sledeči predlogi: Počitek za vse uslužbence v trgovinski obrti, izvzemši voznike, mora znašati 11 ur, za voznike pa 10 ur na dan; uslužbenci, ki kosijo v prostorih podjetja, imajo opoldne 1 uro, drugi 1½ uro odmora. Trgovine morajo biti zaprte od 8. zvečer do 5. zjutraj, trgovine živil pa od 9. zvečer do 5. zjutraj. Zakon se je potem sprejel tudi v tretjem čitanju.

Na dnevni red je prišlo prvo čitanje vladnih finančnih predlogov.

Prvi protigovornik je bil bivši trgovinski minister dr. Fiedler, ki je protestiral proti zvišanju davka na pivo in dejal, da je saniranje deželnih financ mogoče le tedaj, ako prevzame država bremena, ki jih morajo sedaj nositi dežele.

Dr. Steinwender

je dejal, da je opozarjal vlado, ko ji je cvetel raj, kako mizerne postajajo finance. Tudi on je nastopal proti zvišanju davka na pivo in na žganje ter je opozarjal, da plača tisti, kdor popije vsak dan šestnajstinko litra žganja, 10 kron alkoholnega davka na leto.

Potem je govoril socialni demokrat poslanec **Freundlich**,

čigar govor objavimo obširneje. Napovedal je, da se bodo socialni demokratje bojevali z vsemi sredstvi, da onemogočijo v zakonitev vladnih predlog, ki jih smatrajo ne le za socialno krivico, temveč za zločin nad množicami delavnega ljudstva:

Prihodnja seja je v petek.

Sodrug! Volilci na Štajerskem!

Porabite še današnji dan in pridno agitirajte, da zmaga jutri, dne 7. maja pri volitvi četrtega razreda za štajerski deželni zbor delavno ljudstvo! Izvršujte tudi jutri svojo dolžnost!

Vsak somišljenik se mora udeležiti volitve!

Vsak somišljenik mora agitirati, da pridobi čim več glasov za naše kandidate.

Vsak somišljenik mora gledati nasprotnikom na prste in paziti, da ne bodo delavci zapeljivani in osleparjeni.

Nasi kandidatje so:

v 4. volilnem okraju (spodnještajerska mesta in trgi):

Albert Horvatek,

vpokojeni učitelj v Mariboru;

v 9. volilnem okraju (Dravsko polje in Slovenske gorice):

Josip Kitek,

uradnik juž. žel. v Pragerskem;

v 10. volilnem okraju (Celje, Vransko, Šostanj, Laško, Sevnica, Brežice i. t. d.):

Ignac Sitter,

rudarski tajnik in občinski obornik v Trbovljah.

Volilci!

Ne dajte se premotiti po kakršnikoli sladkih besedah, temveč glasujte složno za te kandidate, da zmaga delavsko ljudstvo!

Sodrug!

Porabite kratek dan, ki je še do volitve! Agitirajte od moža do moža, od vasi do vasi!

Vsak zavezni sodrug mora biti ta dan agitator!

Mislite na to, da je zmaga lahko odvisna od vsakega glasu!

Deželni odbor

jugoslov. soc. dem. stranke.

Sodrug! v Ljubljani in okolici!

Aneksija Bosne in Hercegovine je s svojimi posledicami povzročila ogromne stroške.

Deželne uprave stoje pred bankerotom.

Država in dežele potrebujejo denarja.

Vzeti ga hočejo tam, kjer je najdražji. Zvišati hočejo indirektno davke in železniške tarife; to se pravi: podražiti se ima pivo, žganje, premog in še marsikaj drugega.

Delavci!

Komur je vseeno, če plača 50, 60, 80, 100 kron indirektnih davkov na leto več ali manj, naj gre mirno spat. Kdor pa vé, kako težko zasluži svoje krvave vinarje in komur je ležeče na tem, da se prepreči protiljudski načrt, naj pride zanesljivo na

shod

ki bo v nedeljo, dne 9. maja ob 10. uri dopoldne

v areni Narodnega Doma.

DNEVNI RED:

Novi davki

Poročevalec sodrug **ETBIN KRISTAN.**

Skrbite za najštevilnejšo udeležbo, da se pokaže **mogočen protest delavskega ljudstva**. Pripeljite tudi svoje žene, da se pouče, odkod prihaja draginja in kdo jim otežuje življenje.

Okrajni odbor

jugoslov. soc. dem. stranke.

Strokovni pregled.

— **Za tesarje.** Na Dunaju se je vled dela organizacije napravila tarifna pogodba, ki določa delavnik za tesarje od 7. ure zjutraj do pol šestih zvečer. Opoldne je ena ura, dopoldne pol ure počitka. Minimalna plača za tesarja na Dunaju znaša 63 vin, na uro pri deveturnem delavniku. Le za pomočnike v prvem letu po izučanju velja plača 57 vin, za uro. Od 1. 1911 se poviša plača na 65 vin, oziroma za pomočnike, ki so se komaj izučili, 59 vin. Nadure se smejo delati le v izrednih slučajih, in plača se 20%, več nego v navadnih urah. Za nočno in nedeljsko delo se plača 100%, več; pripomniti je, da se smatra delo od 8. ure zvečer do petih zjutraj za nočno delo. Na praznike delajo le tisti, ki hočejo — siliti se noben ne more. Kdor dela šest kilometrov proč od delavnice, dobi vožnjo po električni železnici povrnjeno. — Prvi maj je delavski praznik. Ta pogodba velja do 1. 1913 in je stopila s 3. majem 1909 v veljavo. Tesarji po Slovenskem! Ozrite se v dunajske tovaršice in organizirajte se!

— **Pekovski pomočniki** so na Dunaju imeli 27. aprila volitve v pomočniški zbor. Soc. dem. pomočniki so dobili 2338 glasov, krščansko socialni pa 364 glasov, dasi je zveza mojstrov silno agitirala za »krščanske«.

— **V Ljubljani** se je 15. aprila vršilo občno zborovanje pekovskih pomočnikov. V odbor so bili izvoljeni: Za načelnika sodrug Piškur, za namestnika France Wrak, za odbornike: Jožef Fajdiga, Karol Kratochvil, Ivan Cerin, Jožef Sedej, Anton Letnar in Alojzij Blatnik. — Dalje se je sklenilo 5 vin. pomočniške doklade pobirati. Sprejel se je soglasno predlog, da se odpravijo 100 kg težke vreče iz prometa.

— **Naznanilo.** Strokovna komisija je s prvima majema imenovala za drugega tajnika v strokovnem tajništvu sodruga I. Tokana. — Naslov na strokovno tajništvo bo od 8. maja: Strokovno tajništvo (Anton Kristan), Ljubljana, Šelenburgove ulice št. 6/II.

— **Strokovne organizacije ljubljanske** se preselijo z osmim majem v svoj dom, ki je v hiši št. 6 v Šelenburgovih ulicah poleg glavne pošte. V tej hiši bodo odslej tudi: Strokovno tajništvo, Delavska tiskovna družba, »Naprej«, »Rdeči Prapor« in pisarna konsumnega društva za Ljubljano in okolico.

— **Shod zidarjev** v Ljubljani bo v nedeljo 9. maja dopoldne v salonu pri Levu. Prosi se za dobro udeležbo, ker je dnevni red zelo važen.

Dopisi.

Zagorje ob Savi. Volilni imenik za občinske volitve je razpoložen od 1. do 15. maja. Vse sodruge, ki so plačali lansko leto kakšen davek, opozarjamo, da se prepričajo, če so v imeniku ali ne. Kdor ne bi bil vpisan, naj takoj reklamira, da ne bo prepozno!

Polj. (Občinske volitve.) Dne 9. t. m. so občinske volitve v splošnem razredu, v kateri imajo volilno pravico tisti delavci, ki so 24 let stari, avstrijski državljani in bivajo tri leta v Polju. Kakor znano, je naša stranka sklenila, da se v hrvaškem okraju ne udeleži volitev, pridruži se pa italijanskim sodrugom, ki so v svojem okraju postavili kandidate. Vse naše sodruge, ki imajo v italijanskem okraju volilno pravico, pozivamo, naj se udeleže volitve in naj oddajo svoje glasove za sledeča kandidata:

Ivan Lirussi

za občinskega svetnika

Erman Bon

za namestnika.

Zagorje ob Savi. Na dan prvega majnika smo pokopali sodruga Albina Grošeljja. Rajni je bil sele 22 let star; bil je zvest sodrug svoje organizacije. Pogreba se je udeležilo okoli 500 sodrugov in sodruginj. Na grobu je govoril sodrug Čobal.

Iz stranke.

o **Pri deželnozborskih volitvah na Salzburgu** so socialni demokratje v četrti kuriji osvojili dva mandata. Izvoljena sta v Salzburgu sodrug Prosch, v mestih in trgih po deželi pa sodrug Preussler. Proti socialnim demokratom so nastopali nemški nacionalci in krščanski socialci. Nemški nacionalci so ustanovili tudi nekakšno »narodno organizacijo«, pa jim tudi ta švindi ni pomagal, temveč so slavno pogoreli. Tako »nazaduje« socialna demokracija.

Domače vesti.

Iz Delavske tiskovne družbe v Ljubljani. Naznanja se, da je še nekaj izvodov lepega letošnjega Majskega Lista na razpolago. Cena 40 vin. — Dalje je izšel Zapisnik zadnjega strankarskega zbora jugoslovanske soc. dem. stranke, ki je res zelo zanimljiv. Cena samo 60 vin. Dolžnost sodrugov je, da si ta Zapisnik nabavijo! — Te dni je izšla brošura »Vojna in socialna demokracija«, ki prinaša govore posl. dr. Adlerja, dr. Rennerja, dr. Soukupa in Dazynskega s slikama dr. Adlerja in Dazynskega. — Od 8. maja naprej bo naslov družbe: »Delavska tiskovna družba v Ljubljani«, Šelenburgove ulice 6/II.

— **Za vero in narodnost gre pri nas vselej,** kadar so volitve bodisi za državni, za deželni zbor ali pa za občine. Po vseh prižnicah je jok in stok, v kakšni nevarnosti da je uboga vera, katero bi človek s svetilko zaman iskal po tercijskih dušah. Po vseh liberalnih oštarijah so deklaracije o sveti narodnosti, ki jo je treba braniti pred brezdomovinskimi socialisti. In vedno je pri nas še dosti dobrih, ki verjamejo, da se uganja politika za take ideale, pa so prepričani, da nimajo klerikalni in liberalni kandidati nobene druge skrbi, kakor reševanje vere in narodnosti. Kadar pa sede na svojih toplih stolčkih v parlamentu, se pa izkaže, da je bilo petje o veri švintl in o narodnosti drugi švintl. Nove davke zahteva finančni minister, milione hočejo nabrati za državo in za dežele in vprašuje politike že: Kdo naj plača? Složni so pa katoličani in protestantje in židje, enega mnenja so Slovenci in Nemci in Italijani, da se ne sme noben vinar vzeti bogatinom, ampak da naj milijone plača delavno ljudstvo. Z Bilinskega finančnim načrtom sicer niso popolnoma zadovoljni; ampak ne zato, ker zahteva denar od revežev, temveč zato ker jim ga je premalo. Pravico hočejo imeti, da bi smeli avtonomno posegati ljudstvu v žep in izvleči iz njega toliko, kolikor se jim ljubi. Če bi hotel Bilinski vpeljati direktno davke na veliko premoženje, bi se branili z vsemi štirimi; saj je že povedal, kako nasprotujejo davku na dedščine. Ampak v lastni režiji hočejo podražiti pivo in najljubše bi jim bilo, če bi jim država dovolila, vpeljati davke na kar in kolikor hočejo. Pivo, žganje — to so njihovi ideali. Pri prvih volitvah bodo pa zopet godli o veri in narodnosti, o nebesih in o domovini, socialni demokratje bodo pa zopet hudičevi zavezniki in izdajalci vseh domovin.

— **Vrhunec neslanosti** dosega trobilo «Narodne Tiskarne», kadar primerja ljubljanske dogodke z drugimi. Omenili smo že, kako neokusno je žalostno glasilo ljubljanske frakarije postavljalo ljubljanski proces zaradi tabel v eno vrsto z zagrebskim procesom proti srbskim «veleizdajalcem». Med obema rečmi je sploh vsaka primera izključena. V Ljubljani so se lani po pljuški komediji res uganjale neumnosti. Vsa tista vojska zoper nemške napise je bila bedarija prvega reda in kdor jo smatra za «narodno junastvo», ima prežalostne pojme o narodnosti in o narodnih nalogah. Pomen dogodka samega posebi je vseskozi malenkosten in če nekateri od takih dogodkov politično žive mesece in mesece, je to le dokaz, da so sami malenkostne dušice. Proces zaradi tega dogodka je bil nekoliko važnejši kakor proces zaradi kakšnega gostilniškega pretepa. V Zagrebu se pa vrši drama, pretresljiva, razburljiva s človeškega in s socialnega stališča. Politično tendenčen proces, začel v interesu nezasišane tiranije, ki jo izvršuje eksponent madžarske oligarhije, baron Rauch na Hrvaškem, izvrševan po nezasišanih srednjeveško-inkvizitorskih navadah, pod vodstvom, ki prezira ne le vse moderne pravne pojme, temveč tudi konkretne določbe pisanih zakonov, razvema celo deželo, vse stranke v deželi in draži zanimanje vsega civiliziranega sveta. Zaradi despotično političnih ciljev je 53 ljudi predlaganih na smrt in z ozirom na dosedanje vodstvo procesa ne more živ krst uganiti, če ne izreče rauch-frankovski sodišče res smrtne obsodbe. In s tako dramo primerja «Narod» ljubljanski sildersturm! Pa to mu še ne zadostuje. Kakor da bi bila njegova glavna naloga, osmeševati Slovence, se spravlja nad zgodovino pa primerja ljubljanski proces — s persekucijami, z vojnimi obsodbami, s fuziladami v Italiji v dobi ustaje! Če bere človek tako blezgarijo, ga je sram, da utegnejo ljudje soditi njegov narod po pisavi takega paraličnega lista in smatrati tako zgodovinoslovje za izraz slovenskega duha. Žalostno, da trpi slovenska inteligenca take smrtne neslanosti in da ni že davno povedala takemu listu, naj se gre solit.

— **Socialna demokracija uničuje** v najnovjšem času nekoliko mladeničev v Gorici, ki se imenujejo narodnjake in menijo, da ta naslov lahko nadomešča vse znanje. Fant, ki je pravkar dozorel za nabor in se ni naučil toliko, da bi vedel o socialnih rečeh toliko, kolikor delavec, ki je le eno leto obiskoval večerno delavsko šolo, izdaje dekrete. «Socialna demokracija je preperela», «socialna demokracija propada po vsem svetu» — taka je modrost mladega junaka in če bi našel dosti tepcev, ki bi mu slepo verjeli, bi lahko postal naroden prvak. Ampak hudič vedno lahaja in ljudem je le premalo, kar pripovedujejo taki modrijani, pa rajši kaj bero in se sami uče. In vidijo: V tem ko samozvestni fantje z urnim jezikom uničujejo socialno demokracijo, raste socialna demokracija kakor mogočno drevo, ki razteza svoje korenine po vseh deželah in razširja svoje veje nad vsemi kontinenti. V Indiji in na Japonskem, na Kitajskem in v Sibiriji, v Kapitaniji in v južnoameriških republikah, na Turskem in med zamorci se porajajo in množe in kipe socialistične organizacije, se snujejo socialistični časopisi; v starih deželah se loteva socialna demokracija vedno novih nalog; tako se je boje, da jo posnemajo najmočnejši kapitalisti in se organizirajo v bojnih društvih. A kaj to? V Gorici vstane fant, zagrmí, da socialna demokracija propada in on, junak dvajsetega stoletja, pravkar potrjem k vojakom, prost, ker si duha ni obremenil

z znanjem, jo bo nadomestil. In socialna demokracija se nasmehlja pa gre svojo pot.

— **Tavčar contra Tavčar** — to je čudna reč. Pa je vendar tako. Dr. Tavčar je podžupan ljubljanski in član tistega občinskega sveta, ki je namenil pod ugodnimi pogoji neko zemljišče «Mladiki», zavodu, o katerem smo dostikrat čuli, da ima vzgojevalne in rodoljubne namene. Kranjski deželni odbor pa je ovrgel sklep občinskega sveta in dr. Tavčar ni le član deželnega odbora, temveč je na seji tudi glasoval s klerikalnimi odbori vred zoper sklep občinskega zbora. Tukaj za, tamkaj proti — to je vsekakor «dosledna» politika in občinski očetje se morajo radovati, da imajo tako jeklenega podžupana.

— **Ali je dovoljeno vprašati**, če bi kranjski deželni odbor v svojih srčnih skrbih za blaginjo Ljubljane suspendiral sklep občinskega sveta tudi tedaj, če bi se z njim darovalo kakšno lepo zemljišče cerkvi? Samo vprašali bi; nikakor pa ne želimo, da bi se napravil praktičen poizkus. Zakaj pri našem hiperkrščanskem deželnem odboru bi bil eksperiment prenevaren.

— **«Slovenski Narod»** trdi, da se mu ni treba nič ozirati na deželni odbor. Pa je vendar čudno, da molči kakor grob o aferi muzejskega kustosa dr. Šmida, odkar je izvedel, da je tudi prima liberalec dr. Tavčar glasoval za brco. Ali «nesramnost» ni več nesramnost, «terorizem» ne več terorizem, odkar vedo v Knaflovi ulici, da ga je njihov kapo sam deležen? Erklāret mir, Graf Oerindur . . .

— **Štajerski klerikalci** imajo v Mariboru list po imenu «Straža». Pisan je kakor klerikalno časopisje sploh. Da mu je resnica deveta briga, je torej umevno. To glasilo dela sedaj prav amerikansko reklamo za klerikalne kandidate za deželni zbor pa jih hvali in slavi, kakor da nima ves svet modrejših, učenejših, pogumnejših mož. Cerkevni očetje se morajo obračati v grobovih, če slišijo, kako jih prekašajo ti epigoni v najzlahtnejših lastnostih. Obenem se seveda «Straža» klerikalne budalosti strastno zaganja v nasprotnika, predvsem v socialne demokrate. O gospodarskih bojih ne črne kričalo cirilmetodove tiskarne ne besedice; zato pa čveka tem več, kako hočejo socialni demokratje ljudstvu «vzeti vero». Človek bi se pravzaprav čudil, da morejo «velike» stranke cela desetletja živeti ob takih bedastih slagerijah. Ampak druga je reč, kaj se «Straža brez puške» tako vnema za vero, katere sama nima ni za gros? Nekje se bere v evangeliju — cirilmetodovi katoličani bi morali to vedeti natanko — da je Kristus zapovedal: Ljubite svoje sovražnike; morda se še kdo v velekrščanskem uredništvu spominja tiste «žive žravnice» na glavah sovražnikov? Namesto tega pa razširja popovski list podle laži o nasprotnikih in obrekuje brez pomisleka in samo gone ljudi, ki ne trobijo v njegov politični rog. Kdor nima toliko najprimitivnejšega krščanstva v sebi, da bi poznal temeljne nauke evangelija, naj pusti rajši vero pri miru. Tudi velblod, ki hoče plesati na vrvi, je smešen.

— **Vožnja na železnici** se bo podražila. Visoko finančno ministrstvo potrebuje namreč denarja. In z železniškimi cenami je stvar enostavna. Tudi davki so prijetni pravi financerski duši, ampak z železniškimi tarifi je manj skrbi. Zakoni o davkih se morajo predlagati državnemu zboru in tam se je treba ruvati z opozicijo, zagovarjati plemenitost načrtov spričo zlodjevih socialnih demokratov, s kratka, stvar se ne izvrši brez sitnosti. Tarifi se pa zvišajo z enostavno naredbo, ki jo mora seveda izdati železniško ministrstvo, in finančni minister ima še to ugodnost, da lahko zvrne vso krivico na — železničarje. Ljudje, ki si ne belijo radi glave, tem rajši verjamejo. Železničarjem so se sicer dohodki zvišali summa summarum za 12 milijonov kron; tarifna reforma ima prinašati 75 do 80 milijonov kron. Od difference ne bodo železničarji videli ne beliča, dokler si ne pribore s težkimi boji zopet kaj zboljšanja. Ampak tega ne bo pripovedoval gospod Bilinski. Kaj je treba vedeti ljudstvu, da morajo tudi železnice plačevati stroške slavne aneksijske in mobilizacijske — **Poskušeni samomor**. V nedeljo zvečer se je ustrelil v mestnem vrtu v Gorici neki 22 letni natakhar Mohor Nodus iz Trsta, a ne do smrti. — Ustrelil se je v desno senco. Težko ranjenega so prenesli v gorisko bolnišnico.

— **Neurečna na železniški progi**. V sredo so našli v Ljubljani na Tržaški cesti ob progi ležati od vlaka razmesarjeno Alojzijo Zakrajškovo. Prepehali so jo v deželno bolnišnico. Ponesrečenka je mati dveh majhnih otrok in je malo upanja, da okreva.

— **Potovanje v tretjem razredu** se tudi na državnih železnicah nikdar ni moglo smatrati za zabavo ali luksus. Če bi bil v času španske inkvizicije že poznali železnice, bi bil kak Tarquemada gotovo za torturo vpeljal tudi vožnjo v avstrijskem tretjem razredu. Če se mora človek tako peljati kakor n. pr. zadnjo nedeljo v brzovlaku iz Gorice v Trst, ko je v enem samem vozu zaradi pomanjkanja prostora moralo stati okrog 30 ljudi, ali pa tako kakor se transportirajo izseljenci v Ameriko ali pa hrvaški in laški delavci, mine vsaka zabava. Pa vendar se bo po novem tarifu na državnih železnicah cena najbolj zvisala potnikom tretjega razreda. Vožnja do 150 kilometrov se podraži v tem razredu za 178 odstotkov, nad 150

do 300 kilometrov za 25, nad 300 kilometrov pa za 28 odstotkov. V drugem razredu je doslej veljala vožnja dvakrat, v prvem trikrat toliko kolikor v tretjem. To se pa zdaj izpremeni. Za vožnjo, ki stane v tretjem razredu 30 vinarjev, se bo poslej plačalo 50, v prvem pa 80 vinarjev in tako bo razmerje pri vseh cenah. Največje podraženje zadene torej potnike tretjega razreda, zato ker se železniška uprava najmanj ozira na nje. V Avstriji pravijo temu sistemu socialna politika.

Zadnje vesti.

Za rezerviste. Dunaj, 6. maja. Socialna-demokratska zveza vloži jutri nujen predlog zaradi rezervistov in nadomestnih rezervistov ter zaradi podpor njih družinam.

Predlog se glasi:

Vlada se poziva, naj zahteva od vojne uprave:

1. Da se pospeši vrnitev vojakov, ki so bili poklicani na službo za delno dopolnitev vojske na vojno stanje ter na izjemno službo policanega prvega razreda v neaktivno stanje.

2. Da se takoj ukaže povrnitev izjemoma na aktivno službovanje poklicanih nadomestnih rezervistov prvih treh razredov v neaktivno stanje.

3. Vlada se končno poziva, naj pouči pristojne oblasti o pravilni odmeri podpor za družine poklicanih rezervistov ter jim ukazati, da nemudoma odkažejo in izplačajo podpore.

Agrarna banka. Dunaj, 6. maja. Bosenski odsek državnega zbora ima danes ob 11. dopoldne sejo, na kateri se nadaljuje debata o ogrski agrarni banki v Bosni. Nemške stranke imajo namen, predlagati odgoditev seje opozicijske stranke pa se bodo uprle temu predlogu.

Proračunski odsek. Dunaj, 6. maja. Včeraj je proračunski odsek nadaljeval razpravo o ministrstvu za delo. Poslanec Hofmann-Wellenhof je na koncu seje vložil sledečo resolucijo:

1. Vlada se poziva, naj posebno pažnjo posveti strokovnim obrtno-nadaljevalnim šolam in naj jim naklanja izdatnejše državne podpore kakor doslej.

2. Vlada se poziva, naj odkaže rudniški šoli v Ljubnem državno podporo v zvišanem znesku 16.000 kron, da se more začeti s spolnitvijo tega zavoda, ki je že davno spoznan za potrebnega.

3. Vlada se poziva, naj pospešuje regulacijo Savinje v obvodu mesta Celja.

Danes ob 10. je zopet seja.

Poljsko kolo. Dunaj, 6. maja. Več poljskih poslancev je izjavilo, da izstopijo iz poljskega kola, če bi se od njih zahtevalo, da morajo glasovati za finančni načrt Bilinskega.

Ogrska kriza. Budimpešta, 5. maja. Werkerle je bil danes pri vladarju v avdienci nad eno uro in pol ter je poročal o položaju. Predlagal je osebe, katere naj vladar zasliši glede rešitve krize. Jutri sprejme vladar predsednika obeh zbornic. O nadaljnjih avdiencah se ni nič določeno. «Pesti Naplo» poroča, da bo Just sklical prihodnji teden sejo ogrskega drž. zbora. Po inicijativi vlade bo na seji neki polanec interpeliral vlado o položaju.

Socialisti pred kraljem. Budimpešta, 6. maja. Policija je prepovedala manifestacijsko bakljado, ki jo je hotela socialna demokracija jutri večer prirediti pred vladarjem kot demonstracijo za splošno volilno pravico. Strankino vodstvo ima danes sejo.

Sodrug!

Kdor želi napredek naše stranke, ne sme nikdar pozabiti, da je časopisje najvažnejše orožje v našem boju. Vsak napredek našega časopisja je napredek naše stranke, vsak korak, ki ga more zaznamovati naše časopisje, nas približuje delavskim, socialno-demokratskim ciljem. Razširjajte torej neumorno «Rdeči Prapor», pridobivajte mu nove naročnike, zahtevajte ga po vseh javnih lokalih, v katere zahajate! Ako bo «Rdeči Prapor» krepak in velik, se poveča in utrdi Vaš vpliv na javnost. «Rdeči Prapor» je Vaš glas, skrbite torej, da se bo slišal v vedno širših krogih! Vse, kar storite za svoje glasilo, ste storili zase, za svoj napredek, za svojo korist. Agitator za strankino glasilo mora biti vsak posamezni sodrug!

Socialni pregled.

Židarska stavka je nastala v Pulju, kjer se je tvrdka Münz zaklela, da ne vzame nobenega židarja iz Pulja na delo. Ker išče stavkokaze, opozarjamo slovenske židarje, naj ne gre nobeden v Pulj.

Sodrug, somišljeniki! Zahajajte le v take gostilne kavarne in brivnice, kjer je na razpolago Vaše glasilo. . . Agitirajte „Rdeči Prapor“! povsod za

Našim čitateljem priporočamo, da se ozirajo na take tvrdke, ki inserirajo v našem listu.

Poslano.

«Slovenski Narod» je imel dne 1. maja članek iz Zagorja, v katerem me obrekuje prav po znanem liberalnem okusu. Med drugim tudi pripoveduje, da imam v celjski hranilnici 10.000 kron. Priznam, da bi se mi zdelo prijetno, če bi bilo res. Ker pa «Narod» to bolje ve od mene, izjavljam, da sem pripravljen darovati gospodom liberalcem tisti hip 5000 kron, ko mi odkrijejo skrivnost, kje je hranilnična knjiga o tistem denarju, ali pa če jo najdejo bodisi pri meni ali pa kjerkoli. Pričakujem torej, da mi jo pokažejo čimprej, ker bo to zame prijetno presenečenje, njim pa bo tistih 5000 kron tudi prav hodilo, da jim ne bo treba več delati na tlake, ali kakor pravijo «na puf».

V ZAGORJU, dne 2. maja 1909.

Miha Čobal.

Gostilno in delikateso Paa v Idriji je podpisani prevzel s 1. majem 1909.

Točil bode najboljša vipavska, istrska, dolenska ter druga viva kakor tudi pivo.

Gorke in mrzle jedi bodo vsak čas na razpolago.

Slavnemu občinstvu se najtopleje priporoča za obilen obisk ter zagotavlja točno in pošteno postrežbo s spoštovanjem

Andrej Lipušček, gostilničar.

Milko Krapeš

urar in trgovec z zlatino, zapriseženi sodnijski cenilec, Ljubljana, Jurčičev trg 3

priporoča svojo bogato zalogo različnih stenskih in žepnih ur, kakor tudi zlatih in srebrnih verižic, uhanov in prstanov. V zalogi imam tudi gramofone in plošče s slovenskimi napeti in godbo. Z ozirom na bližajočo se velikonočno in binkoštno praznike, naj nihče ne zamudi te prilike, ker bodeim prodajal po znatno nizkih cenah. Malo dobička, veliko prometa! Cenike pošiljam zastoj in poštne prosto!

52-24

Katinka Widmayer

trgovina pri 'Solncu' za vodo

Pogačarjev trg

priporoča svojo veliko zalogo

45-11

perila za dame, gospode in otroke. Rokavice, nogavice, kravate, bluže, oblečke, predpasnike, čepice, i. t. d. Vezanje umetnih cvetlic. Nagrobne vence s trakovi. Vsa oprava za novorojenčke. Damski slamniki najnovejše mode. Krasne peče vedno v zalogi. Specialiteta za delavce: Celulloid-ovratniki, prsa in manšete.

Nizke cene

Kavarna 'Unione' v Trstu

ulica Caserma in Torre Blanca

se priporoča.

Krasno

pomladansko zalogo modnega blaga za gospode in dame, priporoča:

Engelbert Skušek

Ljubljana

Mestni trg šte. 19.

104-57

Rdeči Prapor

Zahtevajte po vseh gostilnah, kavarnah in brivnicah

Nizke cene! Velika sukenena zaloga!

Priporočljiva slovenska trgovina za moško in žensko blago pri

52-25

sv. Cirilu in Metodu

Ljubljana, Singerjeve ulice 1.

Telefon št. 177

52-42

L. Tomažič

zaloga piva

v Spodnji Šiški pri Ljubljani.

Gosp. gostilničarjem in p. n. slavnemu občinstvu priporočam

**zagrebaško in
: češko pivo :**

35 letni velik uspeh!

52-23

Močan želodec, pravilno prebavo ter odprtje telesa

se doseže, ako se uporablja mnogo gokrat odlikovano

želodčno tinkturo

le karna Piccolla

Ljubljana, Dunajska cesta.

Steklenica 20 v. Naročila po povzetju.

GRIČAR & MEJAČ, Ljubljana

Prešernove ulice šte. 9

priporočata v največji izbi po najnižjih cenah

24-17

obleke za gospode, obleke za dečke, obleke za otroke, površnike za gospode in dečke, žakete za dame, paleto za dame, plašče za deklice.

J. Grobelnik, Ljubljana

Ker sem oddal trgovino na debelo, uljudno sporočam, da sem znatno povečal

svojo manufakturno trgovino na drobno, Pred škofijo šte. 1.

Lepe novosti za damske obleke in bluže.

Schrollovi šifoni.

Čisto platno.

Namizno perilo in robci.

10-9

Nakupil sem osebno na Dunaju,

Brnu po brezkonkurenčnih cenah

sukno za moške obleke in površnike

že od K 2.— naprej do naj-finejših vrst.

Velika

zaloga preprog,

zaves, garnitur

in odej.

Predno nakupite letnega blaga, blagovolite si ogledati mojo veliko, na novo založeno zalogo in pa zahtevajte uzorce. — Prepričali se boste, da kupite ceno in dobro!

Dolniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg v Ljubljani

Telefon šte. 168.

Telefon šte. 168.

priporoča svoje

Izborno pivo v sodnih in steklenicah.

ZALOGA V SPODNJI ŠIŠKI.

52-12